

Egersund Telegrafstasjon

Telegrafsystemer før 1850

Veter

Veter er det første telegrafsystemet¹⁾ vi kjenner her i landet. En vete er en del av et varslingsystem basert på lys- og røyksignaler. Veten er bygd som en forberedt bål plass. Veter blir ofte omtalt som varder, men dette er steiner som er samlet i haug eller oppreist som grense-, sjø- eller veimerker. Varde brukes ofte om vete, uten at forskjellen presiseres nærmere. Plikten til å holde veter går tilbake til Håkon den gode (konge 934-961). I Egersund var det vete på [Vardberg](#), Kompåsen (Søre Eigerøy) og Vedafjellet (Nordre Eigerøy).

Den optiske telegraf

Systemet med veter holdt seg fram til 1800-tallet, da den optiske telegraf ble utviklet. Det var flere ulike typer av slike. Den som under napoleonskrigene ble reist på Varberg i 1809, var en såkalt klafftelegraf. Det var en innretning med 10 klaffer, der klaffenes stilling hadde ulike betydninger. Signalstasjonen inngikk i en kjede av slike stasjoner som lå med 4 – 8 kilometers avstand langs kysten mellom svenskegrensa og Trondheim. Stasjonene var dyre i drift og ble demontert i 1818.

Den elektriske telegraf

Selv om elektrisitetens evne til å forplante seg gjennom en metalltråd var kjent tidlig på 1700-tallet skulle det gå mer enn 100 år før teknologien var tilstrekkelig utviklet til at en kunne gjøre seg nytte av denne viten. I Norge startet utbyggingen av den elektriske telegraf i 1854, og den første linja, mellom Kristiania og Drammen, ble tatt i bruk i 1855. Utbyggingen fortsatte i høyt tempo, og i 1870 var store deler av landet telegraflinjer.

Telegrafstasjonen

Egersund Telegrafstasjon ble åpnet for trafikk 25. august 1857. På den tid opererte landets byer med [lokal tidsregning](#), og det var lite hensiktsmessig for telegrafen som kommuniserte på tvers av by-, region- og landegrenser. På telegrafen opererte en derfor med en felles tid for alle stasjoner i landet. Fram til 1866 var det Københavns tid som ble brukt, etter det var det Kristianias tid.

I 1869 ble Egersund et knutepunkt i det norske telegrafnettet. Det året ble det lagt en undersjøisk kabel mellom Egersund og Peterhead i Skottland, [Nordsjøkabelen](#). Snaut 20 år senere, i 1888, overtok Arendal utenlandstrafikken, og Egersund satt igjen med sin lokaltrafikk.

Da telefonen kom i bruk her i landet i 1880 fikk Telegrafvæsenet, som det het den gang, enerett på drift av telefonsamband mellom kommuner. Det var grunnlaget for etablering av **Rikstelefonen**, en

tjeneste som formelt ble etablert i september 1893 og som nådde Egersund i 1898. Telefonanlegg innenfor den enkelte kommune var imidlertid fritatt for konsesjon, og i Egersund ble [Egersunds Telefonselskab](#) stiftet i 1895.

Egersund Telegrafstasjon ca 1900. Foto: E. H. Torjusen/DF

I 1899 vedtok Stortinget en lov om enerett for staten til å drive telekommunikasjon, og bestemte samtidig at de etablerte, private telefonselskapene skulle innløses. Innløsingene krevde bevilgninger, og skulle helst foregå i en atmosfære av enighet både om pris og betingelser for øvrig. Prosessen gikk derfor ganske trått, og først under okkupasjonen ble det fart i sakene. Tyskerne fant det lite tjenlig å måtte forholde seg til flere eiere i telespørsmål. I 1944 var turen kommet til Egersund, der telefonselskapet ble innløst etter takst 1. oktober og virksomheten overført til Egersund Telegrafstasjon.

I 1946/-47 fikk Egersund Telegrafstasjon fjernskriverapparat, en innretning som skrev bokstaver og tall på en papirstrimmel som så ble limt på telegramblanketten. Fjernskriveren gjorde slutt på bruk av morsetegn i linjenettet. På samme tid ble Teleksen introdusert. Teleks var en fjernskriver som var plassert ute hos abonnenten, men knyttet opp mot Telegrafverkets linjenett. Med Teleksen kunne abonnentene sende meldinger til hverandre uten at Telegrafverkets folk ble innblandet. Telekstjenesten var innrettet mot bedriftsmarkedet. Dette var ikke stort, og i 1960 var det kun tre abonnenter i Egersund.

Tekniske nyvinninger og omfattende automatisering av teletjenestene førte uvegerlig til store endringer i organisasjonsstrukturen. Som en følge av dette ble Egersund Telegrafstasjon slått sammen med Stavanger i 1972. Sammenslåingen førte til at telegrafkontoret i Egersund ble lagt ned.

Lokalisering

Fra 1873 til 1935 holdt Egersund Telegrafstasjon til i Torget 1B. Foto: Ukjent/DF

Fra begynnelsen av holdt Egersund Telegrafstasjon til i [Strandgaten 61](#). Der ble den til den flyttet til [Torget 1B](#) i 1873. Med unntak av et kort opphold på [Hotel Carl](#) som følge av brann i bygningen i 1875 holdt stasjonen til der fram til 1936, da den flyttet til [Storgaten 17](#). Der holdt den til fram til nedleggelsen i 1972.²⁾

1)

telegrafsystem: system til fjernoverføring av budskap ved hjelp av signaler eller kodesystem

2)

Kilder: Egil Harald Grude: Egersund byhistorie, B1, s. 134; 249, 279f.; Harald Hamre: Egersund byhistorie, B2 s. 24, 162f, 373; Egil Reimers: Vete-varsel og satelittsamband. Dalane Folkemuseums årbok nr. 14, s. 185f; Sigmund Birkeland, Abram Kjell Sørdal: Telekommunikasjoner fra 1857 til i dag. Artikkel i særtrykk av Dalane Tidende 4. januar 1985

© Egersund byhistoriske leksikon
<https://www.leksikon.dalanefolkemuseum.no/>
PDF produsert 16.09.2026 11:59.
Artikkelen kan brukes fritt mot kreditering.

Produsert med støtte fra:
Dalane Folkemuseum
Museumsveien 20, 4373 Egersund
<https://dalanefolkemuseum.no>